

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/64/2022
Identifikačné číslo spisu: 8809206550
Dátum vydania rozhodnutia: 27.03.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Alexandra Hanusová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:8809206550.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkýň 1/ I., narodenej G. a 2/ W., narodenej G. obe zastúpené advokátom JUDr. Vladimírom Cahajlom, Bardejov, Dlhý rad 16, proti žalovaným 1/ I., narodenému G., zastúpenému advokátom JUDr. Milošom Kaščákom, Vranov nad Topľou, Kalinčiakova 10, 2/ P. X., narodenej G., zastúpenej advokátom JUDr. Ladislavom Bujňákom, Prešov, Sládkovičova 8, a 3/ Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., Bratislava, Pribinova 19, IČO: 00151700, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 4C/233/2009, o dovolaní žalovaného 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. septembra 2018 sp. zn. 21Co/165/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. septembra 2018 sp. zn. 21Co/165/2017 v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 28. februára 2017 sp. zn. 4C/233/2009 vo vyhovujúcich výrokoch voči žalovanej 3/ a v súvisiacom výroku o trovách odvolacieho konania medzi žalobkýňami 1/ a 2/ a žalovanou 3/ zrušuje a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 28. februára 2017 č. k. 4C/233/2009-672 rozhodol tak, že uložil povinnosť žalovaným 1/, 2/ a 3/ spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni 1/ 10.000 eur ako náhradu nemajetkovej ujmy, žalovaným 1/ a 3/ spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni 1/ ako náhradu nemajetkovej ujmy 15.000 eur a žalovaným 1/, 2/ a 3/ spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni 2/ ako náhradu nemajetkovej ujmy 25.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku, v zvyšnej časti žalobu zamietol a žalobkyniam 1/ a 2/ priznal proti žalovaným 1/, 2/ a 3/ nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

1.1. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie konštatoval, že žalobkyne sa domáhali náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá im ako manželke (žalobkyňa 1/) a dcére (žalobkyňa 2/) vznikla zásahom do života manžela a otca L. X., ktorý tragický zahynul pri dopravnej nehode v Českej republike. Žalovaný 1/ bol v čase nehody vodičom vozidla, ktorým bola dopravná nehoda spôsobená, bol uznaný vinným a právoplatne odsúdený v trestnom konaní (rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou zo 7. mája 2009 č. k. 12T/39/2009). Žalovaná 2/ bola v čase nehody prevádzkovateľkou motorového vozidla a žalovaná 3/ bola v čase nehody poisťovateľom z povinného zmluvného poistenia predmetného motorového vozila.

1.2. Svoje rozhodnutie súd odôvodnil tým, že mal preukázaný zásah do života manžela a otca žalobkyní a ich súkromia podľa českého práva a ustanovení českého Občianskeho zákonníka o ochrane osobností (§ 11, § 13, § 15 zákona č. 40/1964 Sb. Občianskeho zákonníku Českej republiky (ďalej aj „OZ“)). Smrť manžela a otca žalobkyní pri dopravnej nehode považoval za dôvod na priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch ako predpokladá § 13 ods. 2 OZ. Konštatoval, že následky tohto zásahu do súkromia žalobkyní sú hlboké a nereparovateľné, náhrada nemajetkovej ujmy poskytnutá v peniazoch môže aspoň prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu. Za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy považoval 25.000 eur.

1.3. V súlade s čl. 3 Dohovoru o práve pouziteľnom na dopravné nehody prijatého 4. mája 1971 v X. (uverejnený vyhl. č. 130/1976 Zb.), ako rozhodné aplikoval právo Českej republiky, v ktorej došlo k dopravnej nehode. Žalovaných považoval za pasívne legitimovaných, žalovaného 1/ z dôvodu jeho zodpovednosti ako vodiča, žalovanú 2/ ako prevádzkovateľa vozidla, ktorým bola spôsobená škoda podľa § 427 ods. 2 OZ a žalovanú 3/ ako poisťovňu z povinného zmluvného poistenia. Uplatnený nárok posúdil podľa § 11, § 13 ods. 1 až 3, § 15, § 100 ods. 1, 2, § 101, § 420 ods. 1, 2, 3, § 427 ods. 1 a 2, § 428, § 444 OZ Českej republiky, § 48 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (ďalej len „zákon č. 97/1963 Zb.“), § 255 ods. 1, § 262 ods. 1, § 264 ods. 1, § 391 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej „CSP“), článku 1 ods. 2, článku 3 Smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, článku 1 Smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie všetkých v spore vystupujúcich strán rozsudkom z 25. septembra 2018 sp. zn. 21Co/165/2017 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a stranám nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (§ 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP). Rozsudok súdu prvej inštancie odvolací súd potvrdil s odôvodnením, že sa v celom rozsahu stotožnil s napadnutým rozhodnutím a aj jeho odôvodnením, nakoľko sa v ňom súd vysporiadal so všetkými námietkami žalovanej (§ 387 ods. 1, 2 CSP), v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie sporu a rozhodnutie odôvodnil logicky, jasne a zrozumiteľne.

2.1. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia a aj na odvolacie námietky strane doplnil, že súd prvej inštancie posudzoval zistený skutkový stav podľa relevantných ustanovení hmotného práva, ktoré obsahujú úpravu zodpovednosti za zásah do osobnosti smrťou blízkej osoby žalovaným 1/ ako vodičom motorového vozidla, ktorým bola spôsobená dopravná nehoda, keď správne vychádzal zo záverov trestného konania o vine žalovaného 1/ v rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou zo 7. mája 2009 č. k. 12T/39/2009-13 a dospel k záveru, že je priamym pôvodcom zásahu do osobnosti fyzickej osoby, keďže ako vodič motorového vozidla porušil právne predpisy a pri autonehode spôsobil manželovi žalobkyne 1/ a otcovi žalobkyne 2/ zranenia, ktorým na mieste nehody podľahol. Uviedol, že ak aj žalovaný 1/ vedením motorového vozidla plnil záväzky zo zmlúv s inými osobami, je zodpovedný za škodu na zdraví s následkom smrti popri prevádzkovateľovi (R 27/2009, rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cz/101/77). Poškodený má právo na náhradu škody uplatniť buď u osoby, ktorá zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (prevádzkovateľ a vodič), alebo priamo u poisťovateľa škodcu, alebo u škodcu a jeho poisťovateľa súčasne.

2.2. Vo vzťahu k námietke žalovanej 2/, že súd mal správne zaviazat' k plneniu len žalovanú 3/ ako jej poisťovňu a voči nej žalobu zamietnuť, odvolací súd poukázal na to, že zodpovedná (objektívne), a teda pasívne legitimovaná je aj žalovaná 2/ a české právo aj explicitne voči prevádzkovateľom umožňuje uplatniť nemajetkovú škodu. Súd teda správne aplikoval české právo pokiaľ konštatoval, že "netreba pritom pochybovať, že za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla zodpovedá prevádzkovateľ vozidla, pričom vychádzame z toho, že za nemajetkovú ujmu spôsobenú na osobnosti fyzickej osoby touto prevádzkou analogicky musí zodpovedať tiež tento prevádzkovateľ (porovnaj Nejvyšší soud České republiky, rozhodnutie z 29. septembra 2008, sp. zn. 30Cdo 99/2007)."

2.3. K odvolaniu žalovanej 3/, ktorým namietala nedostatok pasívnej legitimácie, poukázal na odôvodnenie svojho predchádzajúceho rozsudku z 31. marca 2016 č. k 21Co/60/2015-583 v bodoch

29-49, ktorým sa súd prvej inštancie dôsledne riadil, ako aj na závery prijaté Ústavným súdom SR v rozhodnutí zo 17. augusta 2016 sp. zn. I. ÚS 474/2016, podľa ktorého: „V súvislosti s citovaným rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie ústavný súd poukazuje na svoje predchádzajúce rozhodnutie - uznesenie sp. zn. III. ÚS 646/2015 zo 16. decembra 2015, v ktorom v obdobnej veci konštatoval, že „hoci Súdny dvor viackrát zdôraznil, že nie je oprávnený vykladať ustanovenia vnútroštátneho práva, je zjavné, že ako vnútroštátne právo Českej republiky, tak aj vnútroštátne právo Slovenskej republiky prostredníctvom konkrétnych ustanovení Občianskeho zákonníka (§ 11 a § 13, pozn.) každého z týchto štátov umožňuje blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má byť krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. V Slovenskej republike povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla upravuje zákon č. 381/2001 Z. z., podľa ktorého má aj sťažovateľka ako poisťovateľ oprávnenie vykonávať poistenie zodpovednosti na území Slovenskej republiky.“ Ústavný súd dodáva, že k uvedenému záveru dospel s prihliadnutím na samotný účel povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a súčasne zohľadňujúc zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby vyvolaný prevádzkou motorového vozidla, ako aj aplikujúc extenzívny výklad pojmu náhrada škody.“ Obdobné závery vo vzťahu k rozsahu povinného zmluvného poistenia prijal Ústavný súd SR v ďalších rozhodnutiach napr. z 10. novembra 2016 sp. zn. II. ÚS 847/2016, z 24. mája 2017 sp. zn. I. ÚS 265/2017, či Najvyšší súd SR v rozhodnutí zo dňa 17. apríla 2018 sp. zn. 3Cdo/234/2017.

2.4. Vo vzťahu k námietke žalovanej 3/ k výške priznanej nemajetkovej ujmy odvolací súd uviedol, že smrť manžela a otca spôsobila vážny zásah do súkromného a rodinného života žalobkýň. Následky tohto zásahu nie je možné odstrániť len morálnou satisfakciou, pretože žiadna by nepostačovala na primerané zadosťučinenie a zmiernenie tejto ujmy. Smrť ako absolútna a nenahraditeľná strata predstavuje sama o sebe závažný zásah do práva na ochranu osobnosti, pričom spôsobuje ťažké psychické rozpoloženie a v prípade fungujúcej rodiny má za následok dlhotrvajúcu nemožnosť vyrovnáť sa so stratou blízkeho človeka napriek plynutiu času. Smrť blízkej osoby je pre pozostalých traumatizujúca udalosť. Podľa odvolacieho súdu sa súd prvej inštancie dôsledne vysporiadal s otázkou náhrady za bolestné, pretože úlohou bolestného je globálne odškodniť tieto osoby za všetky vzniknuté telesné a duševné obmedzenia, aby poškodení dostali odplatu za už vzniknutú, ale aj budúcu stratu na životnom šťastí. S ohľadom na vek žalobkýň, trvalý následok, ktorý nastal s tým, že nemožno očakávať úplnú nápravu sa odvolaciemu súdu javilo rozhodnutie súdu prvej inštancie o priznaní nemajetkovej ujmy po 25.000 eur za primerané. Za správny považoval postup súdu, ktorý pristúpil aj k porovnávaniu jednotlivých už priznaných náhrad súdmi Slovenskej a Českej republiky. Po správnom vyhodnotení závažnosti vzniknutej ujmy s prihliadnutím najmä na príbuzenský vzťah najbližších rodinných príslušníkov neobohého, podľa voľnej úvahy správne ustálil aj výšku priznanej nemajetkovej ujmy v peniazoch. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy naplnil požiadavku primeranosti a proporcionálnej náhrady strádania žalobkýň. Z týchto dôvodov, keď sa odvolací súd stotožnil s výškou priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, podľa dovolacieho súdu neobstáli námietky žalobkýň v odvolaní o výške priznanej náhrady ujmy. Sumu priznanú súdom prvej inštancie vo vzťahu k žalobkyniam považoval za správne určenú a zohľadňujúcu všetky podstatné okolnosti. Dôvody tvrdené žalobkyňami v odvolaní nespochybnili rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k im priznanej náhrade nemajetkovej ujmy.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 3/ (ďalej aj „dovolaiteľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala zo všetkých dôvodov uvedených v ustanovení § 421 ods. 1 CSP. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v časti, ktorou bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcich výrokoch proti nej, zmenil a žalobu aj v tejto časti proti nej zamietol, príp. ho zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

3.1. Nesprávne právne posúdenie podľa žalovanej 3/ spočívalo najmä v právnom závere, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je krytý systémom povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej „zákon č. 381/2001 Z. z.“), a to aj z pohľadu aplikácie eurokonformného výkladu ako aj, že nárok bol proti nej uplatnený včas, teda pred uplynutím premlčacej lehoty. Žalovaná 3/ namietala, že odvolací súd nevzal do úvahy, že k dopravnej nehode, došlo 7. augusta 2008 na území

Českej republiky, a preto bolo na mieste pri rozhodovaní postupovať podľa rozhodného práva určeného Dohovorom o práve použiteľnom na dopravné nehody (vyhláseného vyhláškou č. 130/1976 Zb.) t. j. s aplikáciou vnútorného predpisu štátu, na území ktorého došlo ku dopravnej nehode, v danom prípade zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon č. 168/1999 Sb.“). V takom prípade by bolo zrejmé, že nárok, ktorý je predmetom konania, nie je krytý poistením podľa § 6 ods. 2 tohto zákona. Z tejto právnej úpravy vychádza aj prax českých súdov, podľa ktorej povinnosť poskytnúť plnenie v súvislosti s ochranou osobnosti môže prejsť z osoby, ktorá spôsobila zásah proti osobnostným právam fyzickej osoby na ďalšiu osobu, teda na poisťovateľa, výlučne len na základe zákona alebo na základe jasného, zrozumiteľného právneho úkonu, pričom zákon č. 168/1999 Sb. sa na ochranu osobnosti, na nároky vyplývajúce z úpravy ochrany osobnosti nevzťahuje. Namietala ďalej, že konajúce súdy nevzali do úvahy jej argumentáciu, že v súlade s právnou úpravou účinnou v Českej republike v čase rozhodnom pre posúdenie nárokov žalobkyň, a to podľa § 444 ods. 3 OZ dňa 2. mája 2012 pozostalej manželke a dieťaťu uhradila sumu 480.000 Kč, t. j. poskytla náhradu v zmysle aplikovateľného českého právneho poriadku.

3.2. Podľa názoru žalovanej 3/ pokiaľ by sa aj vzťahovalo na daný prípad slovenské právo, tak aj v takom prípade je na mieste rozlišovať medzi právnou úpravou povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a hmotným odškodňovacím právom. Zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon č. 381/2001 Z. z.“) vymedzuje rozsah poistného krytia s odkazom na Občiansky zákonník vrátane výpočtu jednotlivých druhov náhrad uvedených v § 4 ods. 2 tohto zákona. Podľa ods. 2 uvedeného zákonného ustanovenia poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky na náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení. Mala za to, že uvedené potvrdil aj Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/168/2009, v zmysle ktorého chráneným predmetom, za poškodenie ktorého má poisťovateľ plniť za poisteného poškodenému, ak v zmluve nie je uvedené inak, nie je zásah do súkromia, ktorého súčasťou je aj rodinný život, a teda podľa súčasnej platnej právnej úpravy možno nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv usmrtením blízkej osoby uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu.

3.3. Dovolateľka uviedla, že dovolací súd sa vyjadril k otázke krytia nemajetkovej ujmy aj v ďalšom svojom rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/139/2011 z 30. októbra 2012, keď zaujal stanovisko k otázke nedostatku pasívnej legitímácie dovolateľa (žalovaného, ktorým bol vodič motorového vozidla, ktorým došlo ku škode), ktorý tvrdil, že náhrada nemajetkovej ujmy je krytá povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla: „Neopodstatnenosť tejto námietky odporcu vyplýva zo zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý rozsah poistenia zodpovednosti zakotvuje v § 4, v ktorom však náhrada nemajetkovej ujmy zahrnutá nie je.“ Tento právny názor potvrdil dovolací súd aj v rozhodnutí z 31. marca 2016 sp. zn. 3Cdo/301/2012, v ktorom sa dovolací súd priamo zaoberal právnou otázkou, či poisťovňa (poisťovateľ zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla) je pasívne legitimovaná na plnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 11 až § 13 OZ) za zásah do osobnostných práv navrhovateľov spôsobený úmrtím ich blízkej osoby pri dopravnej nehode a dospel k záveru, že povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu je krytá výlučne škoda, nie nemajetková ujma za zásah do osobnostných práv poškodených osôb v zmysle § 13 OZ. Ďalej, že do pojmu náhrady škody a nákladov pri usmrtení v zmysle § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. nemožno subsumovať náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých po obeti dopravnej nehody. Rovnaký právny názor vyslovil dovolací súd NS SR vo svojich rozhodnutiach z 23. februára 2017 sp. zn. 7Cdo/80/2014 a z 15. mája 2017, sp. zn. 8Cdo/219/2016 vydaných po rozhodnutí Ústavného súdu SR z 11. októbra 2016, sp. zn. III. ÚS 666/2016.

3.4. Žalovaná 3/ poukázala aj na odlišné rozhodnutie dovolacieho súdu z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016, ktorým zamietol mimoriadne dovolanie voči rozhodnutiu, ktorým bol poisťovateľ v pozícii žalovaného zaviazaný na náhradu nemajetkovej ujmy z dôvodu povinného zmluvného poistenia za prekvapivé, vydané v rozpore s dovtedy ustálenou praxou dovolacieho súdu. Právny názor dovolacieho

súdu, že spornú právnu otázku (krytie aj nemajetkovej ujmy pozostalých poistením podľa zákona č. 381/2001 Z. z.) po rozhodnutiach NS SR sp. zn. 4Cdo/168/2009 a 3Cdo/301/2012 riešil (tiež vyriešil) aj ústavný súd, nepovažovala za správny, nakoľko ústavný súd rozhoduje predovšetkým o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb na porušenie ich ústavných práv. Ústavný súd sa zaoberal iba tým, či extenzívny výklad pojmu „škoda“ (použitého v zákone č. 381/2001 Z. z.) vykonaný všeobecným súdom môže byť považovaný za arbitrárny, za prejav svojvôle vedúcej k ústavnej neudržateľnosti. NS SR v rozhodnutí z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016 poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu z 11. októbra 2016 sp. zn. 111. ÚS 666/2016 a uzavrel, že „pojmem „škoda“ použitý v z. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je ústavné konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa aj nemajetkovú (imateriálnu) ujmu podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, s cieľom maximálnej možnej miery rešpektovania cieľov relevantnej únijnej regulácie. Takýto záver treba mimo akúkoľvek pochybnosť považovať i za obraznú vnútroštátnu bodku v diskusii na témy 1/ krytia nárokov pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu nemajetkovej ujmy povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu a 2/ tzv. pasívnej legitimácie povinných zmluvných poisťovní v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy pred všeobecnými súdmi.“ Dovolateľka tento právny názor dovolacieho súdu považuje za odchylný od dovtedajšej rozhodovacej praxe tohto súdu a za dôvod na predloženie veci veľkému senátu.

3.5. Dovolateľka považovala za nesprávne aj právne posúdenie premĺčania nároku, ktorý si proti nemu žalobkyne uplatnili. Žalobkyňa 1/ sa žalobou podanou na súd 11. septembra 2009 domáhala zaplatenia 400.000 eur, podaním doručeným súdu 26. februára 2014 rozšírila okruh účastníkov na strane žalobcov ako aj na strane žalovaných a zvýšila žalobný návrh na 3.500.000 eur. Uznesením z 22. apríla 2014 Okresný súd Vranov nad Topľou pribral do konania na strane žalobcu Q. a na strane žalovaných aj Allianz - Slovenskú poisťovňu, a. s. (žalovanú 3/) a pripustil zmenu žaloby v časti výšky uplatneného nároku na 3.500.000 eur. Podľa dovolateľky sa až podaním žalobkyne 1/ z 26. februára 2014 stala účastníkom konania a až týmto dňom nastávajú voči nej právne účinky spojené s podaním žaloby. K premĺčaniu práva na uplatnenie nároku žalobkýň proti nej došlo 7. augusta 2011, a teda bolo na mieste žalobu oboch žalobkýň proti nej zamietnuť.

4. Žalobkyne ako aj žalovaná 2/, žiadali dovolanie žalovanej 3/ odmietnuť. Poukázali na rozhodnutia súdov, a to Súdneho dvora Európskej únie C 22/12 a C 277/12 z 24. októbra 2013, Ústavného súdu SR zo 17. augusta 2016 sp. z. I. ÚS 474/2016 a zo 16. decembra 2015 sp. zn. III. ÚS 646/2015 a najmä Najvyššieho súdu SR zo 17. apríla 2018 sp. zn. 3Cdo/234/2017, ktoré dospeli k záveru, že ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. je treba vykladať tak, že poistenie zodpovednosti podľa tohto zákona kryje aj nárok pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu im spôsobenej nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 OZ a títo pozostali môžu svoje nároky uplatniť priamo proti poisťovateľovi/rovnako ako všetky ostatné nároky na náhradu škody. Žalovaný 1/ sa k dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ a „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), za ktorú koná zamestnanec, ktorý má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 písm. b) CSP), skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 3/ je prípustné a tiež dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

6. V danom prípade dovolateľka vymedzila prípustnosť dovolania poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 CSP, pričom podľa obsahu dovolania (podľa článku 11 ods. 1 Základných princípov CSP a ustanovenia § 124 ods. 1 CSP) možno konštatovať, že vymedzila prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a písm. c) CSP. Dovolací súd aj v zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 336/2019 z 9. júna 2020 vychádzal z toho, že právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa 432 CSP sú spojené nádoby, preto nemožno posudzovať

prípustnosť dovolania striktné len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil, ale prihládol na dovolací dôvod a snažil sa vyabstrahovať z neho právne otázky podľa § 421 CSP, na ktorých záviselo napadnuté rozhodnutie.

6.1. Podľa dovolacieho súdu to boli v prejednávanej veci právne otázky:

- „či je rozhodným právom, konkrétne zákonom č. 168/1999 Sb. krytý aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ak ustanovenie § 6 ods. 2 tohto zákona takéto právo poisteného neupravuje a za škodu usmrtením ustanovenie § 444 ods. 3 OZ stanovuje jednorazové odškodnenie v presne stanovenej výške"
- „či je poisťovňa, s ktorou mal prevádzkovateľ motorového vozidla dojednané poistenie zodpovednosti podľa zákona č. 381/2001 Z. z., pasívne vecne legitimovaná v spore o náhradu nemajetkovej ujmy spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla",
- „kedy dôjde k uplatneniu práva proti strane, ktorá na začiatku konania v spore vystupovala ako vedľajší účastník a až v priebehu konania bolo žaloba podaná aj proti nej".

7. Z obsahu dovolania (podľa článku 11 ods. 1 Základných princípov CSP a ustanovenia § 124 ods. 1 CSP) možno konštatovať, že dovolateľka prípustnosť dovolania vyvodeného z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP odôvodnila tým, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu i rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia otázky, či je škodou pre účely zákona č. 168/1999 Sb. aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, pokiaľ § 444 ods. 3 OZ stanovuje za škodu usmrtením len jednorazové odškodnenie v presne stanovenej výške a prax českých súdov v súvislosti s prechodom nároku na ochranu osobnosti z osoby, ktorá spôsobila zásah proti osobnostným právam na ďalšiu osobu, t. j. poisťovňu, vyžaduje úpravu zákonom, (ktorým však nie je zákon č. 168/1999 Sb.) alebo jasný, zrozumiteľný právny úkon. Otázkou teda bolo, či tieto otázky posúdili správne sudy podľa práva Českej republiky, ktoré v danom prípade je rozhodným právom, a to aj podľa zákona č. 168/1999 Sb. o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) a ustanovenia § 444 ods. 3 zákona č. 47/2004 Sb. zákona, kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v znení neskorších predpisov, podľa ktorého za škodu usmrtením náleží pozostalým jednorazové odškodnenie a to a) manželovi alebo manželce 240.000 Kč, b) každému dieťaťu 240.000 Kč.

8. Dovolací súd zdôrazňuje, že vo veciach s cudzím prvkom nie je možné vykladať právne predpisy cudzieho práva a ich inštitúty len z hľadiska textu zákona, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona (nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 71/2013-36 z 23. mája 2013). Preto, hoci gramatický výklad je legitímnym spôsobom aplikácie práva, je pri jeho použití nevyhnutné dbať práve na to, aby sa nestratil účel právnych inštitútov nielen priamo upravených, ale aj dotknutých spornou normou. Povinnosť aplikácie práva cudzieho štátu slovenským súdom nezahŕňa iba aplikáciu určitej konkrétnej normy právneho poriadku cudzieho štátu izolovane, naopak, predpokladá aplikáciu právneho poriadku cudzieho štátu v jeho celosti, navyše so zohľadnením relevantnej judikatúry súdnych orgánov tohto štátu. Zistené skutkové okolnosti veci môžu byť podradované pod právne normy cudzieho právneho poriadku až po ustálení ich účelu a zmyslu. Na tom nič nemôže zmeniť ani skutočnosť, že právo cudzieho štátu aplikujú slovenské sudy. Iba takéto aplikácia vnútroštátneho práva cudzieho štátu slovenskými súdmi totiž môže zodpovedať požiadavke jej ústavnej konformnosti (nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 95/2017 z 12. septembra 2017).

9. V súvislosti s uvedenými dovolacími námietkami dovolací súd poukazuje na to, že sudy správne v danej veci aplikovali české právo a ich rozhodnutie zohľadňuje eurokonformný výklad výkladu pojmu škody vzniknutej smrťou blízkej osoby, ktorý sa presadil v českej judikatúre. Podľa rozsudku Nejvyššího soudu ČR z 18. októbra 2017 sp. zn. 31Cdo/1704/2016, ktorým bol vykonaný výklad

ustanovenia § 6 ods. 2 písm. a) zákona č. 168/1999 Sb., v znení účinnom do 31. decembra 2013, a to práve vo vzťahu k rozsudku Súdneho dvora vo veci X. (rozsudok Súdneho dvora z 24. októbra 2013, C 22/12, H.), v ktorom bola v rámci predbežnej otázky posudzovaná povaha § 11 a § 13 českého Občianskeho zákonníka, a v ktorom Súdny dvor dospel k záveru, že zodpovednosť poisteného v prejednávanej príhode vyplývajúca z § 11 a § 13 českého Občianskeho zákonníka sa odvíja od dopravnej nehody a má občianskoprávnu povahu. Nič pritom neumožňuje mať za to, že taká zodpovednosť nespadá do hmotného vnútroštátneho práva upravujúceho občianskoprávnu zodpovednosť, na ktoré odkazujú Smernica Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel v znení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005 (druhá smernica), ako aj Smernica Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 aj Smernica Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 (tretia smernica). Toto posúdenie nebolo možné spochybníť ani okolnosťou, že tieto ustanovenia spadajú do časti českého a slovenského Občianskeho zákonníka, ktoré je upravujú zásahy do osobnostných práv, a ktoré sú samostatné vo vzťahu k časti upravujúcej občianskoprávnu zodpovednosť za škodu (rozsudok Súdneho dvora vo veci X., body 57 a 58).

Najvyšší súd ČR v tomto rozhodnutí uviedol, že:

„55. Při teleologickém výkladu ustanovení § 6 odst. 2 písm. a) zákona o pojištění odpovědnosti je nezbytné vycházet z nevyvratitelné právní domněnky, že cílem tohoto ustanovení byla plná implementace předmětných směrnic, tj. že úmyslem zákonodárce bylo, aby veškerá občianskoprávní odpovědnost pojištěného z provozu motorových vozidel za škodu na zdraví ve smyslu čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice a čl. 1 třetí směrnice byla kryta povinným pojištěním. Pojem „škodu na zdraví a usmrcením“ je tudíž třeba s použitím tohoto teleologického argumentu vyložit tak, že zahrnuje veškerou nehmotnou újmu poškozených vzniklou usmrcením blízké osoby, a to jak jednorázové odškodnění podle § 444 odst. 3, tak přiměřené zadostiučinění přiznané na základě § 11 a 13 obč. zák., které je přiznáváno poškozené osobě pozůstalé po oběti dopravní nehody podle obč. zák.

57. Pokud jde o skutečnost, že takto provedený výklad překonává dosavadní ustálenou vnitrostátní soudní judikaturu, jak bylo výše uvedeno, zásada nepřímého účinku nepřipouští, aby vnitrostátní soud dospěl k závěru o nemožnosti vyložit dotčené ustanovení v souladu s unijním právem z důvodu, že bylo interpretováno vnitrostátním soudem rozhodujícím v posledním stupni způsobem neslučitelným s unijním právem. Okamžitá aplikaci unijního práva dle Soudního dvora (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 3. 1978, 106/77, S., body 25 a 26) pak nesmí bránit ani žádná praxe či právní předpisy, které v případě existence rozporů ve vnitrostátní judikatuře vyžadují nejdříve věc postoupit orgánu sjednocujícímu rozhodovací praxi.

58. Závěrem lze shrnout, že výklad ustanovení § 6 odst. 2 písm. a) zákona o pojištění odpovědnosti zastávaný českými soudy, dle kterého pojistitel není povinen nahradit nemajetkovou újmu poškozených přiznanou na základě § 13 odst. 1 a 2 obč. zák., není v souladu s unijním právem a vnitrostátní soud by měl při aplikaci tohoto ustanovení přistoupit k jeho výkladu s použitím doktríny nepřímého účinku první, druhé a třetí směrnice, které harmonizují právní úpravy členských států v rozsahu povinného krytí občianskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel."

59. Velký senát občianskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu se proto odchyluje od závěrů formulovaných v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1051/2005, v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4083/2010, a v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3906/2011, a uzavírá, že výkladem lze dospět k závěru, že pod náhradu škody na zdraví nebo usmrcením podle § 6 odst. 2 písm. a) zákona o pojištění odpovědnosti lze podřadit i náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 11 a § 13 obč. zák.

10. Z uvedeného je zřejmé, že v české judikatuře došlo k posunu v chápání nemajetkové újmy způsobené smrtí blízké osoby jako škody, která je krytá povinným pojištěním zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a rozhodnutie odvolacieho súdu je s ňou plne v súlade, a teda v tejto otázke nebol splnený predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

11. Dovolateľka ďalej dovolanie odôvodnila tým, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu ako i rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia súvisiacej otázky, či je ako poisťovateľ (t. j. poisťovňa, s ktorou mala žalovaná 2/ dojednané poistenie zodpovednosti podľa zákona č. 381/2001 Z. z.) pasívne vecne legitimovaná v spore o náhradu nemajetkovej újmy spočívajúcej v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej

prevádzkou motorového vozidla, ktorá má byť dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Pasívnu vecnú legitímáciu v spore má ten, kto je nositeľom subjektívnej povinnosti vyplývajúcej z hmotného práva, o ktorých sa v konaní rozhoduje. Pre účely posúdenia pasívnej legitímácie poisťovne podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2018 pod č. 61 je rozhodujúce riešenie otázky, čo treba rozumieť pod pojmom škoda. Vzhľadom na to, že v danej veci bolo pre existenciu cudzieho prvku v právnom vzťahu rozhodným právom právo Českej republiky, rozhodnutie o pasívnej legitímácii záviselo od posúdenia obsahu pojmu škody (vo vzťahu k nemajetkovej ujme spočívajúcej v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla) uplatňovaného v českom práve. V tejto súvislosti dáva dovolací súd do pozornosti odsek 9 rozhodnutia. Rozhodnutie odvolacieho súdu teda nezáviselo od riešenia otázky uvedenej v dovolaní týkajúcej sa výkladu pojmu škody podľa zákona č. 381/2001 Z. z., a tak nebola opodstatnená námietka nesprávneho právneho posúdenia v otázke rozdielneho rozhodovania dovolacieho súdu s poukazom na jeho rozhodnutia uvedené v dovolaní a dovolanie z tohto dôvodu je preto v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP neprípustné.

13. V dovolaní dovolateľka namietala aj to, že súd prvej inštancie i odvolací súd sa nesprávne vysporiadali s ňou vznesenou námietkou premlčania. Konštatovala, že právne účinky žaloby nastávajú až vtedy, keď je uplatnená na súde, pričom proti nej bola žaloba podaná až 26. februára 2014, keď žalobkyňa 1/ podala na súd podanie, ktorým rozšírila okruh účastníkov ako aj uplatnenú sumu nároku, a nie už 11. septembra 2009, kedy podala na súd žalobu o 400.000 eur len proti žalovanému 1/.

14. I keď dovolateľka túto dovoláciu námietku takisto formálne zahrnula pod uplatňovanú prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) a písm. c) CSP, vychádzajúc z obsahu dovolania (podľa článku 11 ods. 1 Základných princípov CSP a ustanovenia § 124 ods. 1 CSP), keď žalovaná 3/ formulovala právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil odlišne od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, v tejto časti dovolania de facto vymedzil prípustnosť dovolania podľa ustanovenia ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Z obsahu dovolania možno vyvodiť, že tou otázkou je, kedy došlo k uplatneniu práva voči žalovanej 3/ (poisťovni) v súvislosti s tým, že pôvodne vystupovala v konaní ako vedľajší účastník a až v priebehu konania bola žaloba rozšírená tak, že bola za žalovanú označená aj ona ako poisťovňa.

15. Odvolací súd sa k námietke premlčania, ktorá bola predmetom odvolania osobitne nevyjadril a osvojil si odôvodnenie súdu prvej inštancie, ktorý k tejto otázke uviedol, že: Pokiaľ ide o námietku premlčania vznesenú žalovanou v 3. rade, súd viazaný názorom odvolacieho súdu uvádza, že uznať právo ako premlčané je logické v prípadoch, ak sa s povinným subjektom nekoná. Žalovaný v 3. rade ešte počas premlčacej doby v súdnom konaní svoje práva aktívne bránil. V písomnom podaní z 17. 02. 2010 (čl. 53) poukázal na cudzí prvok, že sa má použiť české právo, vytkol nedostatky žalobe a namietal neunesenie dôkazného bremena. Navrhol žalobu odmietnuť. Osobne na pojednávaní dňa 02. 03. 2010 namietal existenciu povinnosti kryť náhradu nemajetkovej ujmy. Žalobkyňa a jej právny zástupca na tomto pojednávaní uviedli tvrdenia o povinnosti poisťovne nahradiť nemajetkovú ujmu. Ak poisťovňa vrátane osobnej účasti na pojednávaní sa v konaní bráni proti žalobe, a to všetko ešte počas premlčacej doby a pritom v konaní nevystupovala len ako nejaký nezainteresovaný subjekt, ale ako osoba, od ktorej žalobcovia vyžadovali plnenie, nemožno konštatovať, že proti nej nebolo právo uplatnené včas. Tak ako v prípade námietky premlčania žalovanej v 2. rade, námietka premlčania vznesená žalovaným v 3. rade proti nároku žalobkyň bola dôvodná iba v časti prevyšujúcej uplatnenú sumu 400.000 eur.

16. Aj keď v danej veci išlo o vec s medzinárodným prvkom a rozhodným právom, podľa ktorého sa posudzovalo premlčanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch bolo právo Českej republiky (rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 12. novembra 2008, sp zn. 31Cdo/3161/2008, uverejnený pod č. 73/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek), na posúdenie dovolateľkou vymedzenej procesnej otázky bolo potrebné postupovať podľa slovenských procesných predpisov (§ 48 ods. 1 zákona č. 97/1963 Zb.) Pre posúdenie otázky, či má podanie žaloby v civilnom konaní na súde účinky spočívania

plynutia premlčacej doby aj voči inému subjektu ako žalovanému (voči vedľajšiemu účastníkovi podľa Občianskeho súdneho poriadku), bolo podstatné, že hmotnoprávne účinky podania žaloby, a teda uplatnenia práva na súde, v danom prípade rozšírenie žaloby aj vo vzťahu k žalovanej 3/, nastali dňom, kedy súdu došla písomná zmena žaloby. Premlčacia lehota v zmysle § 112 OZ sa preto ohľadne takto uplatnených práv zastavuje týmto dňom a nie napr. dňom, keď bolo rozhodnuté o pripustení zmeny návrhu, resp. keď bola podaná pôvodná žaloba (por. 4Cdo/87/2007). Ak by aj žalovaná 3/ už predtým vystupovala v konaní ako vedľajší účastník na strane žalovaných, takáto skutočnosť je z právne bezvýznamná, nakoľko za uplatnenie práva s následkom zastavenia, resp. spočívania plynutia premlčacej doby je v zmysle § 112 OZ možné považovať len uplatnenie takéhoto práva voči pasívne vecne legitimovanému subjektu ako účastníkovi konania, resp. strane sporu. Stranami sporu sú len žalobca a žalovaný (§ 60 CSP).

17. Postavením vedľajšieho účastníka v občianskom súdnom konaní sa najvyšší súd zaoberal v rozsudku z 25. septembra 2008 sp.zn. 3Cdo/168/2008 (ako judikát R 25/2014 publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky), v odôvodnení ktorého uviedol: „Ako vedľajší účastník môže sa popri navrhovateľovi (žalobcovi) alebo odporcovi (žalovanému) zúčastniť konania ten, kto má právny záujem na jeho výsledku, pokiaľ nejde o konanie o rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je (§ 93 ods. 1 O.s.p.). Do konania vstúpi buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu. O prípustnosti vedľajšieho účasti súd rozhodne len na návrh (§ 93 ods. 2 O.s.p.). V konaní má vedľajší účastník rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností (§ 93 ods. 3 O.s.p.). V súlade s citovanými ustanoveniami je zmyslom vedľajšieho účasti „pomoc v spore“ niektorému z účastníkov konania. Vedľajší účastník môže, ale nemusí do konania vstúpiť. Vstupuje do konania ako tretia osoba „popri“ žalobcovi alebo žalovanom, a to buď z vlastnej iniciatívy (vedľajším účastníkom sa táto osoba stáva doručením jej oznámenia súdu, že vstupuje do konania) alebo na výzvu účastníka konania (ak ale vyzvaná osoba neprejaví vôľu vstúpiť takto do konania, nestane sa vedľajším účastníkom). O prípustnosti vedľajšieho účasti rozhoduje súd len ak niektorý z účastníkov konania namietne neprípustnosť vstupu vedľajšieho účastníka do konania. Súd z vlastnej iniciatívy túto otázku neskúma - pokiaľ nebola námietka neprípustnosti vznesená, je tretia osoba bez ďalšieho vedľajším účastníkom konania. Predpokladom prípustnosti vedľajšieho účasti v konaní je právny záujem vedľajšieho účastníka na úspechu účastníka, na strane ktorého vstúpil do konania. Keďže vedľajší účastník má podľa § 93 ods. 3 O.s.p. v konaní rovnaké práva a povinnosti ako účastník konania, súd s ním koná obdobne ako s účastníkom konania (doručuje mu písomnosti, predvoláva ho na pojednávania a pod.). „Rovnaké práva a povinnosti“ sa ale v tomto ustanovení majú na mysli výlučne z hľadiska procesného - vedľajší účastník má v konaní rovnaké procesné práva a povinnosti ako účastník konania. Výplýva to z postavenia vedľajšieho účastníka a tiež podstaty jeho (vedľajšej) účasti na konaní. I keď teda vedľajší účastník môže byť rozhodnutím súdu zaviazaný na náhradu trov konania (rovnako mu môže byť priznaná náhrada trov konania), je vylúčené, aby mu rozhodnutím súdu vo veci samej bolo prisúdené právo alebo uložená povinnosť, ktoré tvoria predmet sporu.“

18. K rovnakému záveru dospelo judikované rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 2Cz/20/75, podľa ktorého poisťovní ako vedľajšieho účastníka nemožno zaviazat' v konaní na žiadne plnenia. (Sborník stanovisek, zpráv o rozhodování soudů a soudních rozhodnutí NS ČSSR, ČSR a SSR, zv. IV s. 621).

19. Dovolací súd zároveň poukazuje aj na judikát R 36/1999, podľa ktorého, ak súd o návrhu žalobcu na zámenu účastníka rozhodol a zámenu pripustil, hmotnoprávne účinky začatia konania nastávajú dňom, kedy súdu došiel návrh na zámenu účastníka. Plynutie premlčacej lehoty sa preto prerušuje týmto dňom, nie dňom, kedy bolo začaté konanie s pôvodným okruhom účastníkov. Rovnaký záver je potrebné prijať aj pri vstupe ďalšieho účastníka do konania.

20. Z uvedeného potom vyplýva, že podaním žaloby (len) proti žalovaným 1/ a neskôr 2/ nedošlo k prerušeniu plynutia premlčacej doby vo vzťahu k (neskoršie) žalovanej 3/ už dňom podania žaloby, t. j. dňom 11. septembra 2009, a to aj napriek tomu, že sa vyjadrila k výzve súdu prvej inštancie z 2.

februára 2010, či chce v konaní vystupovať na strane žalovaného 1/ ako vedľajší účastník a zúčastnila pojednávania 2. marca 2010, (na ktorom uviedla, že nemá právny záujem na spore, a preto v ňom nebude ďalej vystupovať ako vedľajší účastník). Účinky spočívania premlčacej doby uplatnením práva na súde vo vzťahu k žalovanej 3/ mohol mať až návrh na pristúpenie žalovanej 3/ do konania. Pokiaľ sudy nižších inštancií pri posúdení dôvodnosti námietky premlčania žalovanej 3/ vychádzali zo záveru, že za uplatnenie práva na súde vo vzťahu k pôvodne označenému vedľajšiemu účastníkovi na strane žalovaného 1/, ktorý sa až neskôr v priebehu konania stal stranou sporu, možno považovať podanie žaloby voči žalovanému 1/, ich rozhodnutie (bez ohľadu na skutočnosť, že dovolateľka mala možnosť sa vyjadriť k tomu, či má právny záujem na veci a chce v konaní vystupovať ako vedľajší účastník, že sa vo veci aj vyjadrila a zúčastnila sa pojednávania) spočíva na nesprávnom právnom posúdení danej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (okrem uvedených aj ďalšie rozhodnutia 9Cdo/307/2021, 9Cdo/13/2022).

21. Z uvedených dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 3/ vo vzťahu k namietanému premlčaniu uplatneného nároku proti nej vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci v zásadnej právnej otázke pre správne rozhodnutie, pričom išlo o právnu otázku, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a teda v tejto časti dovolania bola daná nielen prípustnosť dovolania podľa § 421 ods.1 písm. a) CSP, ale aj jeho dôvodnosť.

22. Z uvedených dôvodov dovolaciemu súdu neostala iná možnosť, ako rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti týkajúcej sa žalovanej 3/ v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 28. februára 2017 sp. zn. 4C/233/2009 vo vyhovujúcich výrokoch proti nej spolu so súvisiacim výrokom o trovách odvolacieho konania zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a v rozsahu zrušenia vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.